

AMERICAN CHAMBER
OF COMMERCE
UKRAINE

РЕЗУЛЬТАТИ ДРУГОГО ОПИТУВАННЯ ЩОДО ВПЛИВУ COVID-19 НА БІЗНЕС В УКРАЇНІ

VOL. 2

20 березня 2020

- В опитуванні 19 березня 2020 року взяли участь **104 представники із 96 організацій**. Майже три чверті респондентів опитування - CEO компаній (71%). Серед учасників опитування - представники компаній сфери професійних послуг, споживчих товарів, ІТ, телекомунікацій/медіа та інших галузей, представники як невеликих організацій з чисельністю персоналу до 100 осіб (40%), так і середніх і великих компаній з чисельністю понад 500 та 1000 осіб (що разом складають 29% респондентів).
- Респонденти зазначають однаково високий ступінь впливу на свій бізнес таких викликів як поширення COVID-19, криза на міжнародних фінансових ринках та відсутність співпраці з МВФ і загроза дефолту.
- На думку респондентів, найбільш ефективними діями уряду щодо боротьби з поширенням COVID-19 є дозвіл здійснювати банківську та страхову діяльність та дозвіл торгівлі продуктами харчування, пальним, засобами гігієни, лікарськими засобами та виробами медичного призначення (8 і вище балів з 10)*. Респонденти найнижче оцінили ефективність податкових заходів, заходів щодо впровадження відповідальності за недотримання режиму карантину, заходів щодо обмеження громадського транспорту та митних заходів (5 і нижче балів з 10)*.
- Більше половини респондентів (65%) вважають, що їхня організація не виконає плани діяльності у 2020 році. Однак, є частина респондентів, які налаштовані більш оптимістично - вони вважають, що зможуть виконати (16%) та значно перевиконати план (2%). Разом з тим, респонденти зазначають складнощі в прогнозах через високий рівень невизначеності ситуації у майбутньому.
- Більше половини організацій (60%) налаштовані досить оптимістично щодо питань чисельності персоналу (47% планує підтримувати поточну чисельність персоналу і 13% - найняти персонал). Майже чверть (23%) респондентів планують скоротити чисельність персоналу.

* Середнє значення по шкалі від 1 до 10

- Майже третина респондентів дослідження (30%) вказали, що понад 50% персоналу їхніх компаній НЕ зможуть працювати віддалено. 4% респондентів повідомили, що ніхто з працівників не може працювати віддалено. Водночас, 18% респондентів вказали, що весь персонал їхніх компаній може працювати дистанційно (як правило, це невеликі за чисельністю компанії, що налічують менше 200 працівників).
- Основними викликами щодо організації безпечної роботи для тих, хто НЕ може працювати віддалено є обмеженість руху громадського транспорту (65%) та відсутність засобів захисту (52%). Цікаво, що 17% респондентів повідомили про неготовність персоналу зберегти звичайний режим роботи (працювати в офісі чи на виробництві) під час карантинних заходів.
- Найбільшими викликами для організації віддаленої роботи є адміністративні обмеження (60% респондентів), тобто необхідність у фізично наявних документах, отриманнях підписів тощо, та психологічні фактори (46% респондентів), тобто стрес співробітників через пандемію, карантинні обмеження та невизначеність майбутнього. Більше того, понад третина респондентів (35%) зазначила також культурні фактори, такі як відсутність досвіду/бажання працівників працювати з дому, працювати дистанційно в командах. До інших важливих факторів, респонденти віднесли також недостатню ефективність технічних засобів (34%), наприклад, інструментів для віддаленої роботи, якість зв'язку, навантаження на внутрішні системи тощо.

* Середнє значення по шкалі від 1 до 10

- Наразі бізнес найбільше очікує від уряду підтримки збільшення потенціалу медичних служб з метою збереження їх ефективної діяльності під час пандемії (9.6*), забезпечення роботи банківської системи (9.6) та продовження роботи з МВФ для забезпечення макроекономічної стабільності (9.3).
- Понад половина компаній-респондентів (64%) готова надавати допомогу суспільству для захисту від COVID-19. Третина - готова надати матеріальну допомогу (32%), решта респондентів - засоби захисту (20%), медичні прилади (10%) та ліки (6%). Серед інших варіантів допомоги компанії зазначали інформаційну підтримку, ІТ послуги, консультаційні та юридичні послуги, надання безкоштовних товарів (їжа, вода, засоби для прибирання та прання тощо) тощо
- Переважна більшість респондентів зазначили, що вже надають допомогу суспільству у вигляді засобів захисту (27%), коштів (20%), медичних приладів (5%) та ліків (3%). Серед інших видів допомоги були згадані консультаційні, інформаційні послуги, робота з міністрами, муніципалітетами та регіональними представництвами, безкоштовна продукція та багато інших.

* Середнє значення по шкалі від 1 до 10

Роль		
	71%	Генеральний директор
	24%	Топ менеджмент
	5%	Інше

Функція (без урахування ролі CEO)		
	27%	Адміністративна
	24%	Комунікації та зв'язки з громадськістю
	17%	Фінанси
	13%	Юридична
	3%	Маркетинг
	3%	Продажі
	13%	Інше

Галузь		
	21%	Професійні послуги
	14%	Споживчі товари
	12%	ІТ
	8%	Телекомунікації, медіа та розваги
	6%	Медико-біологічні науки та охорона здоров'я
	5%	Автомобільна промисловість
	5%	Банківська справа
	4%	Управління інвестиціями
	4%	Нафтогазова та хімічна промисловість
	4%	Агропромислова
	4%	Туризм та готельний бізнес
	3%	Страхування
	3%	Електроенергетика
	2%	Промислове виробництво та будівництво
	2%	Нерухомість
	2%	Оптова та роздрібна торгівля
	1%	Інше

Розмір організації (за чисельністю працівників в Україні)		
	40%	Менше 100
	16%	100-200
	15%	201-500
	13%	501- 1,000
	14%	1,001 - 5,000
	1%	5,001 - 10,000
	1%	Понад 10,000

Ступінь впливу викликів на бізнес (по шкалі від 1 до 10, де 1 - абсолютно не впливає, 10 - суттєво впливає)

	7.8	Криза на міжнародних фінансових ринках
	7.7	COVID - 19
	7.4	Ризик відсутності співпраці з МВФ та загроза дефолту
	6.8	Ризик уповільнення реформ

Відсоток респондентів, які зазначили максимальний ступінь впливу викликів на бізнес (10)

	33%	COVID - 19
	29%	Ризик відсутності співпраці з МВФ та загроза дефолту
	28%	Криза на міжнародних фінансових ринках
	13%	Ризик уповільнення реформ

Впроваджені дії уряду щодо боротьби з поширенням COVID-19 по шкалі від 1 до 10 (де 1 - абсолютно неефективні, 10 - надзвичайно ефективні)

	8.1	Дозвіл здійснювати банківську та страхову діяльність
	8.0	Дозвіл торгівлі продуктами харчування, пальним, засобами гігієни, лікарськими засобами та виробами медичного призначення
	6.9	Дозвіл надавати послуги з громадського харчування із застосуванням адресної доставки замовлення за умови забезпечення відповідного персоналу засобами індивідуального захисту
	5.8	Заходи щодо соціального дистанціювання
	5.7	Заходи щодо організації дистанційної роботи працівників
	5.2	Комунікаційні заходи
	5.0	Митні заходи
	4.9	Заходи щодо обмеження громадського транспорту
	4.7	Заходи щодо впровадження відповідальності за недотримання режиму карантину
	4.2	Податкові заходи

Можливості організації щодо виконання планів діяльності у 2020 році

■	23%	Значно не виконати план (більше ніж на 20%)
■	22%	Помірно не виконати план (від 10% до 20%)
■	20%	Дещо не виконати план (до 10%)
■	16%	Виконати наявний план
┆	2%	Значно перевиконати план (більше ніж на 10%)
■	11%	Не можу відповісти
■	6%	Інше

Інше:

- Буде залежати від того, як довго пандемія COVID-19 буде тривати, але наразі це матиме величезний вплив на річні результати діяльності
- Буде залежати від тривалості карантину та ситуації з гривнею
- Дуже рано робити висновки, так як ще не зрозуміло коли і як це все закінчиться
- На даний момент вся наша діяльність зупинена
- Уряд має переглянути свій підхід до перевезення пасажирів/працівників до заводів та фабрик, які розташовані за межами міст і які через свій виробничий цикл не можуть зупинити свою діяльність на час карантину. Наразі це питання може бути вирішене лише шляхом використання автомобілів. Таке перевезення створює серйозні додаткові витрати

Плани організації щодо оптимізації чисельності персоналу до кінця 2020 року

	47%	Ні, підтримувати поточну чисельність персоналу
	13%	Так, найняти персонал
	12%	Так, суттєво скоротити чисельність персоналу (більше ніж на 10%)
	11%	Так, не суттєво скоротити чисельність персоналу (менше ніж на 10%)
	13%	Не можу відповісти
	4%	Інше

Інше:

- Залежить від розвитку кризи
- Зарано для передбачень
- Хотілось би зберегти персонал, але це залежатиме від стану бізнесу
- Є певний ризик, який може виникнути пізніше

Відсоток працівників організації, які НЕ можуть працювати віддалено

█	4%	100% (ніхто не може працювати віддалено)
█	7%	75-99%
█	19%	50-74%
█	10%	25-49%
█	42%	Менше 25%
█	18%	0% (всі можуть працювати віддалено)

Найбільші виклики щодо організації безпечної роботи для тих, хто НЕ може працювати віддалено

	65%	Обмеженість руху громадського транспорту
	52%	Відсутність засобів захисту (масок, дезінфікуючих засобів тощо)
	17%	Неготовність персоналу
	15%	Негнучкість бізнес-процесів
	13%	Обмеженість часу для організації належної безпечної роботи
	7%	Обмеженість коштів для придбання засобів захисту
	6%	Неготовність менеджменту
	6%	Жодних
	8%	Інше

Інше:

- Вимоги уряду щодо використання паперових документів, а не електронних
- Відсутність електронних процедур у певних областях потребує фізичних та паперових погоджень/процедур
- Відсутність їжі в офісі - зачинені всі кафе і фуд-корти
- Жодних проблем у нашій організації. Проте наш субпідрядник - будівельна компанія (з більш ніж 500 працівниками), які не готові до обмежень з боку держави
- Жодних. Живучи і працюючи в країні, яка воює 6 років, ми завжди готові до гіршого
- Ми припинили будь-які неосновні процеси та відправили близько 60% працівників додому без трудових зобов'язань (самоізоляція)
- Державні органи, що не працюють
- Нестабільне електропостачання та інтернет
- Обмежена поставка масок та антисептиків (наразі маємо достатньо, але знадобиться більше, якщо карантин продовжать до травня). Також бізнес, який працює в умовах пандемії потребує тестери для перевірки на COVID-19
- Обмежена кількість ліків, у разі, якщо співробітники будуть інфіковані

Найбільші виклики щодо організації віддаленої роботи для тих працівників, що МОЖУТЬ працювати віддалено

	60%	Адміністративні (необхідність у фізично наявних документах, отриманнях підписів тощо)
	46%	Психологічні (стрес співробітників через пандемію, карантинні обмеження та невизначеність майбутнього)
	35%	Культурні (відсутність досвіду/бажання працівників працювати з дому, працювати дистанційно в командах)
	34%	Технічні (інструменти для віддаленої роботи, якісь зв'язку, навантаження на внутрішні системи тощо)
	6%	Жодних
	5%	Юридичні
	2%	Фінансові (необхідність додаткових фінансових витрат для впровадження віддаленої роботи)
	5%	Інше

Інше:

- Велике бажання працювати з дому! Вдома безпечніше, але менш ефективно
- Відсутність можливості працювати жінкам при наявності дітей вдома
- Жодних викликів з точки зору роботодавців, все працює добре. Проблема - це дисципліна персоналу: щоб вони чітко дотримувались всіх заходів, що впроваджуються урядом (тримати відстань, не виходити на вулицю тощо)
- Забезпечити високу якість надання послуг за умови віддаленої роботи в великих командах
- Клієнти закриваються, тому не так багато роботи віддалено
- Умови вдома (маленькі квартири, наявність дітей тощо)

Наступні дії уряду, які найбільше очікує бізнес (від 1 - найменш очікує, 10 - найбільш очікує)

	9.6	Підтримка збільшення потенціалу медичних служб з метою збереження їх ефективної діяльності під час пандемії
	9.6	Забезпечення роботи банківської системи
	9.3	Продовження роботи з МВФ для забезпечення макроекономічної стабільності
	9.0	Завчасні та прозорі комунікації від уряду
	8.9	Забезпечення безперебійної роботи прикордонної служби та митниці для забезпечення стабільності імпорту
	8.7	Підготовка плану дій щодо перехідного періоду після закінчення карантину
	8.2	Відтермінування та/або скасування несуттєвих перевірок на період карантину
	8.1	Проведення інформаційної кампанії у ЗМІ щодо того, як карантин може стримати розповсюдження вірусу
	7.6	Скасування ЄСВ щонайменше на 2 місяці
	6.7	Впровадження цінового моніторингу для уникнення спекуляції

Інші дії уряду, яких найбільше очікує бізнес:

- Більш сильний контроль за дотриманням вказівок щодо безпечної соціальної відстані
- Більше тестів. Людям потрібні маски для захисту, ви не можете їх отримати. Ми постачаємо їх нашому персоналу, але, ймовірно, вони закінчаться протягом квітня. Чому б не дістати їх з Китаю, вони їм доступні через уповільнення розповсюдження вірусу!
- Забезпечити продаж масок та антисептиків у аптеках, магазинах
- Залишатися спокійними, комунікувати та не панікувати
- Необхідно відкрити Кол-центр для відповідей на питання щодо COVID-19, де працівниками можуть бути люди на пенсії з медичної системи або армії
- Виховання соціуму бути вищими за труднощі і гуртуватися та допомагати один одному, а не наживатися на біді - як тільки можливо

- Будь-які економічні дії щодо захисту людей, враховуючи закриття роздрібною торгівлі, що призведе до ерозії зарплат
- Внесення змін до КЗОТ про компенсацію 2/3 від заробітної плати в разі коли простої в роботі відбуваються за рішенням компаній до 1/3, але не менш. 50% від мінімальної зарплати
- Підтримка бізнесу для виплати заробітної плати працівникам, щоб уникнути масового звільнення

Інші дії уряду, яких найбільше очікує бізнес:

- Зміни до закону № 211, включаючи приватні клініки, автосервіс, поштові послуги, інші критичні об'єкти інфраструктури, які були виключені за винятком.
- Канікули за іпотечними кредитами від державних банків. Податкові канікули для малого і середнього бізнесу - єдиний податок це податок на прибуток. Це важко, але за рахунок зовнішніх запозичень дефіцит бюджету може бути компенсований. Зараз багато ФОПів і середніх компанії реально перебувають на межі звільнень / істотного скорочення заробітних плат через різке зменшення доходів. Держава повинна розділити їхні ризики.
- Ми імпортуємо і потребуємо впевненості, що товари, що імпортуються (та продукція, що підлягають експортуванню), будуть швидко очищені на кордонах. Зараз у мене є експрес-поштові відправлення на затриманні, а також вантажівки на прикордонних зонах, які можуть бути не доставлені.
- НБУ повинен забезпечити достатню ліквідність ринку та зменшити попит на іноземну валюту. Для цього треба: заборонити купувати іноземну валюту за допомогою позикових гривневих коштів; зменшити ліміти комерційних банків для розміщення депозиту в НБУ, обов'язково продавати експортні надходження
- Своєчасне відшкодування ПДВ експортерам
- Скасування ЄСВ не лише для ФОПів, а для всіх компаній, які вимушені призупинити діяльність або цілком, або роботу певних співробітників
- Не впроваджувати регулювання чи підвищення податків для різних галузей, в тому числі тютюнової. Враховуючи той факт, що у зв'язку з поширенням коронавірусу COVID-19 багато країн світу запроваджують значні пільгові умови та приймають відповідні стимулюючі програми для своїх економік, український бізнес також потребує швидких та проактивних дій, заходів антикризового характеру з боку держави для зменшення фіскального тиску та підтримки вітчизняного бізнесу в таких складних для нього умовах. Зокрема, мова йде про встановлення з 01.01.2021 р. на підкатегорію «Тютюновмісний виріб для електричного нагрівання (ТВЕН)» ставок акцизного податку (які запроваджуються відповідно до прийнятого 16.01.2020 р. Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві») величина яких у 4 рази вища, ніж на іншу продукцію, яка належить до основної категорії, створить податкову дискримінацію щодо одного типу виробів із категорії, що є порушенням одного з основоположних принципів податкового законодавства. З огляду на вищезазначене, а також з метою зменшення фіскального тиску в умовах економічної турбулентності та невизначеності, Рада підприємців при КМУ пропонує підвищити ставки акцизного податку на тютюновмісні вироби для електричного нагрівання (ТВЕН) з 2021 року до 2025 року на 35% і щорічним підвищенням з 2026 року до 2030 року на 10% включно. Зростання ставок акцизу на рівні 35% щорічно для тютюновмісних виробів для електричного нагрівання (ТВЕН) забезпечить зростання доходів бюджету від акцизу у 2021 році на 1 млрд. грн. (до 2,7 млрд. грн.), порівняно з 2020 роком.
- Зробити цифровий підпис безкоштовним
- Відкрити принаймні обмежений повітряний простір для польотів в Україну та за її межами для надзвичайних ситуацій
- Реформа в області телемедицини
- Уточнити правила. Сьогодні занадто багато рекомендацій і недостатньо правил. Люди схильні не сприймати це серйозно

Готовність бізнесу надавати допомогу суспільству для захисту від COVID-19

	64%	Так
	6%	Ні
	30%	Не могу відповісти

Компанії, що готові надавати допомогу та дали згоду на розкриття їхньої назви:

- 4i Capital PARTners
- Akkerman Distillery, a member of ALBO Group
- Alpheus Partners / Kinsel&Co
- American Councils for International Education
- ArcelorMittal Kryvyi Rih
- Baker McKenzie
- Carlsberg Ukraine
- Citi
- COSA
- Danevych.Law
- Danfarm
- DELTAWILMAR UKRAINE, PJSC "CHUMAK"
- DLA Piper
- Esri Ukraine
- lifecell
- Morgan Furniture/Home Group
- Philip Morris Ukraine
- Porsche Ukraine LLC
- ProCredit Bank
- Procter & Gamble Ukraine
- Robert Bosch
- Shell Ukraine
- Sitch Group
- Skynet worldwide express
- SoftServe
- Svitla Systems
- Toyota Ukraine
- Unilever
- Willis Insurance Brokers Limited
- Zinteco
- Ведерстад ТОВ

Яку допомогу бізнес готовий надавати

	32%	Кошти
	20%	Засоби захисту
	10%	Медичні прилади
	6%	Ліки
	56%	Інше

Інше:

- Приміщення для обсервації
- Безкоштовну молочну продукцію для лікарень
- Дезінфекційні/антибактеріальні засоби/ маски
- Допомога з комунікаціями на волонтерських основах
- Засоби для прибирання та прання для людей старшого віку, яким необхідна допомога, дитячі засоби для мам
- Їжа, вода
- Інформаційна підтримка (пошук та аналіз найкращих глобальних практик та їх донесення до уряду)
- ІТ послуги
- Комунікації, доступ до комунікаційних послуг, особливо, для працівників медичної сфери
- Консультації щодо страхових питань
- Консультаційні послуги
- Медіа послуги для забезпечення підтримки та усвідомленості людей
- Послуги з забезпечення безпеки
- Юридичні послуги

Яку допомогу бізнес вже надав

	27%	Засоби захисту
	20%	Кошти
	5%	Медичні прилади
	3%	Ліки
	36%	Інше
	28%	Не надавали

Компанії, що вже надали допомогу та дали згоду на розкриття їхньої назви:

- 4i Capital PArtners
- Akkerman Distillery, a member of ALBO Group
- American Councils for International Education
- ArcelorMittal Kryvyi Rih
- Baker McKenzie
- Carlsberg Ukraine
- Citi
- Danevych.Law
- DELTAWILMAR UKRAINE, PJSC "CHUMAK"
- DLA Piper
- Esri Ukraine
- lifecell
- Pharmagate
- Philip Morris Ukraine
- Porsche Ukraine LLC
- Procter & Gamble Ukraine
- Robert Bosch
- Shell Ukraine
- Sitch Group
- Skynet worldwide express
- Softjourn, Inc
- SoftServe
- Toyota Ukraine
- Unilever
- Willis Insurance Brokers Limited
- Ведерстад TOB

Інше:

- Приміщення для обсервації
- Безкоштовну молочну продукцію
- Виробництво санітайзерів
- Дезінфікуючі засоби партнерам
- Долучилися до глобального проекту <https://helpwithcovid.com/>
- Забезпечення безперебійної роботи комунікаційної інфраструктури
- Забезпечуємо санаторій деякими необхідними засобами (гель для душу, їжа, постіль, рушники, халати, книги, тощо)
- IT обладнання
- IT послуги
- Консультаційні / інформаційні послуги
- Консультації щодо страхових питань
- Медіа послуги для забезпечення підтримки та усвідомленості людей
- Повідомили адміністрації міста, що готові виробляти захисні маски
- Повідомили про наміри залучитися до законотворчої діяльності
- Послуги з забезпечення безпеки
- Почнемо доставляти наступні продукти з наступного тижня (засоби для прибирання та прання для людей старшого віку, яким необхідна допомога, дитячі засоби для мам)
- Робота з Міністрами, муніципалітетами та регіональними представництвами
- Юридичні послуги